

**LASTEN SEKSUAALINEN
HYVÄSIKÄYTTÖ JA
DIGITAALINEN MEDIA**

Pelastakaa Lapset - Rädda Barnen
Save the Children

NETTIVIHJE
FINNISH HOTLINE

Lasten suojelua digitaalisessa mediassa

Nettivihje

Pelastakaa Lapset toimii aktiivisesti lasten seksuaalisen hyväksikäytön ennaltaehkäisemiseksi. Koulutuksen, vaikuttamistyön ja mediakasvatuksen avulla lisäämme lasten ja nuorten sekä lasten parissa työskentelevien ammattilaisten tietoisuutta lasten oikeuksista suojeluun erityisesti digitaalisessa mediassa. Nettivihje on osa Safer Internet -toimintaa (FISIC), jonka tavoitteena on luoda lapsille parempi ja turvallisempi internet.

Pelastakaa Lapset ylläpitää Nettivihje-verkkopalvelua, jonne kuka tahansa voi nimettömästi ilmoittaa, jos arvelee nähneensä lasten seksuaalista hyväksikäyttöä todistavaa kuva-aineistoa (eng. Child Sexual Abuse Material, CSAM) tai toimintaa verkossa. Työmme tavoitteena on suojella lapsia seksuaaliselta hyväksikäytöltä nopeuttamalla ja edistämällä lapsia loukkaavan ja laittoman seksuaalisen kuvamateriaalin poistumista verkosta. Asiantuntijamme ovat tuottaneet [Otanvastuun.fi](https://otavastuun.fi) verkkosivuston sekä [Mielenterveystalo.fi](https://mielenterveystalo.fi) nettipalvelussa tarjottavan oma-apu ohjelman henkilöille, jotka tuntevat seksuaalista kiinnostusta lapsiin.

Internet, lasta loukkaava ja laiton kuvamateriaali

Lasten seksuaalinen hyväksikäyttö on asia, mistä ei useimmiten haluta kuulla eikä puhua. Aihe koetaan epämurkavaksi ja siihen puuttuminen vaikeaksi. Tämä on yksi keskeisimmistä esteistä hyväksikäytön ennalta ehkäisyssä. Vaikeneminen ja hiljaisuus eivät edistä lapsen oikeutta tulla suojelluksi seksuaaliselta hyväksikäytöltä.

Digitaalinen media on usein mukana lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa. Vastoin yleistä käsitystä esimerkiksi lasten seksuaalista hyväksikäyttöä kuvaava materiaali on pääasiassa kuvia esimurrosikäisistä lapsista. Asiantuntijat ovat erityisen huolissaan kuvamateriaalista, joka todistaa hyvin pieniin lapsiin kohdistuvia seksuaalirikoksia. Lähes 10 prosenttia Pelastakaa Lasten Nettivihjeen asiantuntijoiden laittomaksi arvioimassa kuvamateriaalissa (Child Sexual Abuse Material, CSAM) seksuaalirikos kohdistui alle 2-vuotiaaseen lapseen. Lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten osalta kuvamateriaalin määrien on ennustettu lisääntyvän. Viranomaiset ja asiantuntijat muistuttavat, että myös lapsen itse tuottama seksuaalissävytteinen kuvamateriaali voi levitä hallitsemattomasti epäasialliseen tai rikolliseen käyttöön.

Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö on yksi vakavimmista lapsiin kohdistuneista rikoksista. Kun teko kuvataan ja jaetaan esimerkiksi digitaalisen median välityksellä, niin materiaalista käytetään yleisesti nimitystä lapsipornografia. Kyse ei kuitenkaan koskaan ole pornografiasta, vaan lapseen kohdistuneesta seksuaalirikoksesta. Lapsipornografia, ”lapsiporno”, terminä vähättelee lapsen seksuaalista riistoa ja hyväksikäyttöä, eikä kunnioita lasta eikä lapsen oikeuksia. Levitessään kuvamateriaali asettaa lapsen yhä uudestaan uhrin asemaan. Nettivihjeen työn tavoitteena on edistää ja nopeuttaa laittoman kuvamateriaalin poistumista verkosta.

Kansainvälinen yhteistyö

Nettivihje toimii osana kansainvälistä International Association of Internet Hotlines (INHOPE) -verkostoa, joka koordinoi yli 54 vihjepalveluyksikköä 45 maassa. Palveluun voi kuka tahansa tehdä ilmoituksen

lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvästä kuvamateriaalista tai toiminnasta verkossa. Ilmoituksen voi tehdä nimettömästi. Jo pelkääntään epäily kuvan tai toiminnan laittomuudesta riittää. Nettivihje ei ole viranomaistaho, minkä on arvioitu madaltavan kynnystä ilmoittaa asiasta. Tavoitteenamme on edistää ja nopeuttaa lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvän kuvamateriaalin poistumista verkosta.

Kaikki asiantuntijamme ovat saaneet tehtävään erityiskoulutuksen INTERPOL:ssa. Kuvamateriaali arvioidaan, luokitellaan ja analysoidaan tarkasti Suomen lainsäädäntöä noudattaen. Työssä hyödynnetään uusinta teknologiaa ja kansainväliset kriteerit täyttävää ICCAM-järjestelmää. Arviointityötä ohjaavat INHOPE-verkoston periaatteet ja tarkoin sovitut työskentelyn käytänteet.

Välitämme tiedon kaikesta laittomaksi arvioidusta aineistosta ja toiminnasta Keskusrikospoliisille jatkotoimenpiteitä varten. Suomeen liittyvien laittomaksi arvioitujen vihjeiden osalta on oma nopeutettu prosessinsa. Yhteistyö poliisin kanssa on jatkunut jo yli 10 vuotta ja nopea tiedonvälitys on vakiintunut toimivaksi ja hyväksi käytännöksi. Tieto laittomaksi epäilystä aineistosta välittyy järjestelmän kautta nopeasti myös kansainväliseen INHOPE-verkostoon ja siihen maahan, missä laiton aineisto sijaitsee. Kansainvälinen verkostoyhteistyö nopeuttaa laittomaan aineistoon ja toimintaan puuttumista. Kaikki INHOPE-verkoston vihjepalvelut tekevät tiiviisti yhteistyötä EUROPOL:n ja INTERPOL:n kanssa.

COPINE:n luokitteluasteikko

Lasten seksuaalinen hyväksikäyttö ja riisto eivät rajoitu pelkääntään selkeästi laittomaan kuvamateriaaliin. Lapsia voidaan väärin seksualisoida, kohdella ja kuvata seksuaalisina objekteina monin eri tavoin. Tämänkaltaista lapsia loukkaavaa kuvamateriaalia ei tule tarkastella vain rikoslain näkökulmasta.

Kuvamateriaalia voidaan luokitella COPINE:n^[1] (COmbating Paedophile Information Networks in Europe) projektissa kehitetyn asteikon perusteella. Luokitteluasteikkoon on kehitetty erityisesti lapsiuhrien näkökulmasta.

COPINE:N ASTEIKKO

1 **Arkipäivän kuvamateriaali** (kuvat ja videot):

Kuvamateriaalissa arkipäivän tilanteista tavallisissa konteksteissa tai lapsia alusvaatteisillaan/ uimapu-
vuissa ei-seksuaalisissa tilanteissa.

2 **Alaston- tai taidekuvat:** Kuvamateriaalia alastomista tai puolialastomista lapsista, ei-seksuaalisissa kontekstissa, esimerkiksi kuvamateriaali nudis- tileireiltä, taidekuvat lapsista.

3 **Tirkistelykuvat:** Salaa otettu kuvamateriaali vähäpukeisista tai puolialastomista lapsista arki- sissa tilanteissa esimerkiksi leikki- puistossa tai rannalla. Kuvien fokus kohdistettu usein lapsen päällä ole- viin alusvaatteisiin tai suoraan genitaalialueelle.

4 **Poseeraukset:** Tarkoituksella luotu kuvama- teriaali, jossa lapset poseeraavat kameralle joko vaatteet päällä, puolialastomina tai alastomina.

5 **Eroottiset poseeraukset:** Tarkoituksella luotu kuvamateriaali, jossa lapset poseeraavat kameralle joko vaatteet päällä, puolialastomina tai alastomina. Kuvissa lapsi on asetettu seksuaalisesti vihjaileviin tai eroottisiin asentoihin.

6 **Paljastavat eroottiset poseeraukset:** Tarkoituksella luotu kuvamateriaali, jossa fokus kohdistuu lapsen paljaaseen genitaalialueeseen tai peräaukkoon. Lapset saattavat olla osittain puettuja tai kokonaan alastomia.

7 **Seksuaalinen toiminta:** Kuvamateriaali, jossa esiin- tyy yksi tai useampi lapsi, mutta ei aikuisia. Kuvamateriaalissa oleva toiminta esittää seksuaa- lista koskettelua, itsetyydytystä, suuseksiä tai yhdyntää.

8 **Seksuaalinen hyväksikäyttö:** Kuvamateriaali, jossa aikuinen käyttää lasta oman seksuaalisen tyydytyksen saamiseksi. Kuvissa esimerkiksi aikuinen koskettelee lap- sen kehoa tai lapsi koskettelee aikui- sen genitaaleja.

9 **Törkeä seksuaalinen hyväksikäyttö:** Kuvamateriaali, jossa lapsi on aikui- sen seksuaalisen hyväksikäytön kohteena. Kuvissa oleva toiminta esittää esimerkiksi yhdyntää, suu- seksiä tai masturbaatiota.

10 **Sadistinen ja raaka seksuaalinen hyväksikäyttö:** Kuvamateriaali, joissa lasta kohdellaan väkivaltaisesti ja lapselle tuotetaan kipua, esim. sidotaan, lyödään, piiskataan seksuaalisessa tilanteessa tai kuvia, joissa lap- sen seksuaalisessa hyväksikäytössä on mukana eläin.

Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö on vakava traumaattinen kokemus, jonka on todettu lisäävän merkittävästi riskiä myöhempään somaattiseen ja psyykkiseen sairastumiseen. Seksuaalinen hyväksikäyttö häiritsee lapsen normaalia kehitystä ja käsittelemättömänä vaikuttaa usein kielteisesti koko myöhempään elämään.^[2] Nettivihjeen toiminta on vahvasti ennaltaehkäisevää. Toiminta vähentää sekä lasta loukkaavan että laittoman kuvamateriaalin levittämistä, lataamista ja käyttöä. Tavoitteena on ehkäistä seksuaalisesti hyväksikäytettyjen lasten uudelleen uhriutumista edistämällä ja nopeuttamalla laittoman kuvamateriaalin poistumista verkosta. Lapsilla on oikeus tulla suojelluksi kaikenlaiselta seksuaaliselta riistolta ja hyväksikäytöltä.

Lapsella on oikeus suojeluun kaikenlaiselta hyväksikäytöltä. (LOS, art. 19)

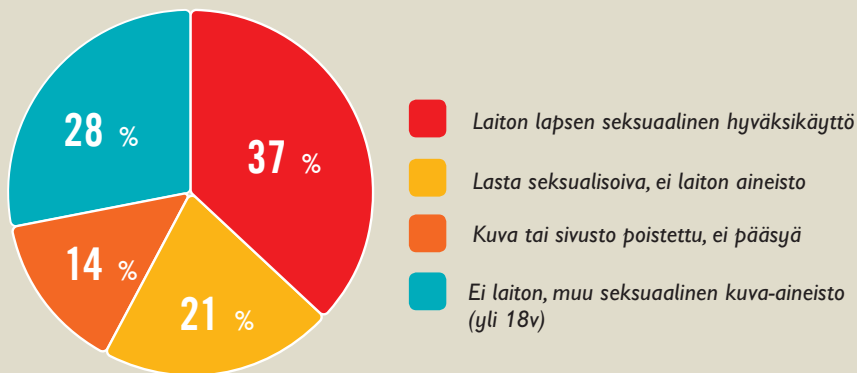
[1] Quayle, E. 2008. The COPINE Project. http://www.research.ed.ac.uk/portal/files/12893845/The_COPINE_Project.pdf

[2] Keyes, Katherine & Eaton, Nicholas & Krueger, Robert & McLaughlin, Katie & Wall, Melanie & Grant, Bridget & Hasin, Deborah (2012) Childhood maltreatment and the structure of common psychiatric disorders. *The British Journal of Psychiatry* 200 (2), 107–115.

JOKAINEN VIHJE ON TÄRKEÄ

- Maailmanlaajuisen INHOPE-verkoston vihjepalveluissa työkentelee yli 190 kuvamateriaalin analysoijaa.
- Vihjepalvelut välittivät viranomaisille vuonna 2015 yhteensä yli 96 000 verkkosivua, jotka sisälsivät laitonta lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyviä kuvia tai videoita.
- Kansainvälisen viranomaisyhteistyön tuloksena 75 prosenttia laittomasta kuvamateriaalista poistui internetistä alle kolmessa päivässä vuonna 2016.
- Pelastakaa Lapset ry:n Nettivihjeen asiantuntijat arvioivat, luokittelivat ja analysoivat yli 51 000 yksittäistä kuvaa ja videota vuonna 2016.
- Nettivihjeen asiantuntijoiden laittomaksi arvioituissa kuvissa ja videoissa seksuaalirikos kohdistui pääasiassa (80%) alle 13-vuotiaisiin lapsiin.

Lähde: INHOPE, Annual Report, 2015 & 2016; Pelastakaa Lapset ry, tilastot vuodelta 2016

Kuva 1. Vuonna 2016 Nettivihjeen vastaanottamista vihjeistä lähes 40 % sisälsi laitonta lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä todistavaa kuvamateriaalia.

OMA-APUOHJELMAT HENKILÖILLE, JOILLA ON SEKSUAALINEN KINNOSTUS LAPSIIN

Mielenterveystalo.fi

Asiantuntijamme ovat vuonna 2017 tuottaneet Otanvastuun.fi materiaalin pohjalta uuden oma-apuaineiston Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin (HUS) Mielenterveystalo.fi verkkopalveluun. Oppaan ovat koonneet asiantuntija, psykoterapeutti Nina Vaaranen-Valkonen yhteistyössä Rikosseuraamusalan Uusi Suunta -koulutuksesta vastaavan psykologi Nina Nurmisen kanssa.

Omahoito-opas on tarkoitettu henkilöille, jotka ovat huolissaan seksuaalisesta kiinnostuksestaan lapsiin. Opas jakautuu kolmeen osa-alueeseen: 1. Mistä on kyse kun seksuaalinen kiinnostus kohdistuu itseä huomattavasti nuorempiin lapsiin? 2. Mitä on tehtävissä ja 3. Kohti vastuullista seksuaalista käyttäytymistä ja käyttäytymisen muutoksen ylläpitoa. Opas tarjoaa tietoa ja tukea lapsiin kohdistuvan seksuaalisen kiinnostuksen ja siitä seuraavien ajatusten, tunteiden ja käyttäytymisen hallintaan.

www.mielenterveystalo.fi

Otanvastuun.fi

Lasten seksuaalinen hyväksikäyttö on maailmanlaajuinen kansanterveydellinen ongelma, jonka ennaltaehkäisyyn tulee panostaa. Pelastakaa Lapset on jo vuosia tehnyt kansainvälistä yhteistyötä ja etsinyt uusia ja innovatiivisia keinoja suojella lapsia seksuaaliselta hyväksikäytöltä. Vuonna 2015 julkaistiin Otanvastuun.fi -verkkosivusto, joka on Pelastakaa Lapset ry:n ylläpitämä oma-apu aineisto. Sivusto tarjoaa tietoa alaikäisiin kohdistuvasta, laittomasta seksuaalisesta toiminnasta verkossa ja tämän seurauksista. Otanvastuun.fi pohjautuu englanninkieliseen croga.org -aineistoon ja sen kehittämiseen asiantuntija-apua ovat antaneet HUS Lasten ja Nuorten Oikeuspsykiatrian Osaamiskeskus, Riihimäen Vankila, Rikosseuraamusalan koulutuskeskus, Sexpo- Säätio ja Väestöliitto. Otanvastuun.fi voitti 2015 Kansallisen rikosentorjuntakilpailun. Tutustu aineistoon:

www.otanvastuun.fi

Koulutusta ammattilaisille

Asiantuntijamme tarjoavat koulutusta ammattilaisille, jotka työskentelevät lasten ja nuorten kanssa. Olemme erikoistuneet lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyviin ilmiöihin erityisesti myös digitaaliseen median osalta. Yksikössämme on asiantuntijuutta myös lastensuojelusta ja lasten sekä nuorten seksuaalisesta hyväksikäytöstä aiheutuvien traumojen psykoterapeuttisesta hoidosta esim. traumafokusoitu kognitiivis-behavioraalinen terapia, TF-CBT.

Terminologia

Lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä todistavasta kuvamateriaalista (Child Sexual Abuse Material, CSAM) käytetään Suomessa usein termiä “lapsipornografia”. Termi on harhaanjohtava, sillä kuvamateriaali todistaa lapsen kohdistunutta vakavaa seksuaalirikosta, ei pornoa. Lasta loukkaava ja laitton kuvamateriaali sisältää todistusaineistoa kaiken ikäisiin lapsiin, tyttöihin ja poikiin, kohdistuvista seksuaalisista teoista, seksuaalisesta poseerauksesta sadistiseen ja raakaan seksuaaliseen hyväksikäyttöön.

Lapsen houkutteleva seksuaaliseen toimintaan (Grooming) on prosessi, jossa hyväksikäyttäjä pyrkii rakentamaan luottamusta ja suhdetta lapseen saadakseen lapsen tekemään seksuaalisia tekoja. Seksuaaliset teot voivat tapahtua myös verkon välityksellä.

Seksuaalisilla kuvilla kiristäminen (Sextortion) tapahtuu usein lapsen itse tuottamien seksuaalisten tai alastonkuvien avulla. Kiristäjät voivat esimerkiksi uhkailla jakavansa arkaluonteisia kuvia sosiaalisessa mediassa. Kiristäjien tavoitteena on usein saada uhri tekemään seksuaalisia tekoja, palveluksia tai lähettämään lisää seksuaalisia kuvia tai rahaa.

Itse tuotettujen seksuaalisten/ alastonkuvien jakaminen ja vastaanottaminen (Sexting) tarkoittaa seksuaalisten ja intiimien

kuvien jakamista ja vastaanottamista. Sexting voi liittyä myös kiusaamiseen tai painostamiseen.

Live-streamaus lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä (Live Streaming of Child Sexual Abuse in real-time) on usein suora lähetys, missä tilaaja/katsoja on pyytänyt tai maksanut lapsen seksuaalisen hyväksikäytön katsomisesta.

Turismiin liittyvä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö (Sexual Exploitation of Children in Travel and Tourism) on lasten kaupallista seksuaalista hyväksikäyttöä, jossa hyväksikäyttäjät matkustaa tavoitteenaan käyttää lasta seksuaalisesti hyväksi.

Lapsella on oikeus suojeluun

Seksuaalinen hyväksikäyttö häiritsee lapsen normaalia kehitystä ja käsittelemättömänä vaikuttaa usein kielteisesti koko myöhempään elämään. Traumaattinen kokemus lisää merkittävästi riskiä myöhemmän somaattiseen ja psyykkiseen sairastumiseen.

Nettiviljeen toiminta on vahvasti ennaltaehkäisevää. Tavoitteena on ehkäistä seksuaalisesti hyväksikäytettyjen lasten uudelleen uhritu- mista edistämällä ja nopeuttamalla laittoman kuvamateriaalin poistumista verkosta. Toiminta vähentää sekä lasta loukkaavan, että laittoman kuvamateriaalin levittämistä, lataamista ja käyttöä. Lapsilla on oikeus tulla suojelluksi kaikenlaiselta seksuaaliselta riistolta ja hyväksikäytöltä. (LOS, art. 19.)

KÄYTÄ OIKEAA TERMIÄ

Puhu lapsen kohdistuvasta seksuaalisesta väkivallasta lasta kunnioittavalla tavalla.

Lähde: Terminology Guidelines On The Protection Of Children From Sexual Exploitation And Sexual Abuse, 2016

Pelastakaa Lapset - Rädda Barnen
Save the Children

INTERNATIONAL ASSOCIATION OF INTERNET HOTLINES

INHOPE

Euroopan unionin osittain rahoittama
Verkkojen Eurooppa -väline

NETTIVIHJE
FINNISH HOTLINE

www.nettivilhje.fi

Pelastakaa Lapset ry

